Раздел „Лечебни растения“

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ 2

I. Въведение 3

II. Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на община Правец 3

III. Анализ на дейностите за опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване 8

IV. Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове 12

V. Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях 13

VI. Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен 14

I. Въведение

Предмет на настоящата разработка е изготвянето на Раздел „Лечебни растения“, който е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда на община Правец за периода 2021-2027 г., съгласно чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР, ДВ бр. 29/2000 г. изм. ДВ бр. 96/2017 г.) и Наредба №2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения (ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г.)

Лечебните растения са важна част от растителните ресурси на България. Те намират приложение в медицината, българското домакинство, използват се за хранителни и козметични цели и др.

В последните години, обаче, тяхното използване се увеличава, най-вече поради износът към други страни и те придобиват икономическо значение, поради търговските цели, за които се използват.

С раздела „Лечебни растения“ към Общинската програма по опазване на околната среда се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързаните с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

Лечебните растения се опазват от увреждане и унищожаване, с цел осигуряване на устойчивото им използване като част от естествения генетичен растителен фон. Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазване на биологичното им разнообразие. Опазването им включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Увреждането на лечебните растения е такова изменение на популациите им, което неизбежно довежда до влошаване на биологичните им показатели и това от своя страна затруднява възстановяването им, а при по-лоши случаи довежда и до тяхното изчезване.

Разделът „Лечебни растения“ включва информация за видовете лечебни растения, местообитанието им, разпространението им, режимът на тяхното ползване, прогнозните количества суровина, морфологичните части, предмет на събиране, на които може да разчита местната икономика. Разделът представя и информация за необходимите мерки за опазване на лечебните растения и техните местообитания и находища.

II. Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на община Правец

На територията на община Правец се срещат различни видове лечебни растения.

Находищата на лечебни растения на територията на общината са предимно повсеместно разпространени, някои се срещат по единично или на групи и се използват най-вече за лични нужди.

Според Хорологичния атлас на лечебните растения в Република България и Голямата билкова енциклопедия, на територията на община Правец най-разпространените лечебни растения са някои от срещащите се тук дървесни видове като **бука** (Fagus sylvatica) и **габъра** (Carpinus betulus). С лечебна цел се използва кората от клоните и стъблата на по-младите дървета, която съдържа дъбилни вещества, танини и др. Важни в областта на фитотерапията видове, срещащи се в района на общината са **зимният дъб** (Quercus petraea) и **церът** (Quercus cerris). В още по-голяма степен от бука, кората от клоните и стъблата на по-младите дъбови дървета съдържа дъбилни вещества, танини и др., които могат да се използват с лечебна цел. В състава на повечето насаждения влизат единично или с по няколко десети други дървесни видове - **сребролистна липа** (Tilia tomentosa), **бряст** (Ulmus minor), клен и горскоплодни - брекина, круша, джанка и др. Горскоплодните видове **брекина** (Sorbus torminalis), **джанка** (Prunus cerasifera), **дива череша** (Prunus avium*)* и **круша** (Pirus communis) имат предимно ловностопанско значение. В района на общината върху обширни територии са разпространени естествени насаждения и култури от **бял бор** (Pinus silvestris), **черен бор** (Pinus nigra) и др. иглолистни. Използваемите им части съдържат етерични масла, смоли, витамини и други полезни вещества. На отделни места в района на общината се среща **смрадликата** (Cotynus coggigria). Тя се развива под склопа на насажденията. Листата на смрадликата са особено ценни, защото съдържат до 25% дъбилни вещества, етерични масла, флавоноиди и др. Състоянието на ресурсите е добро, макар че местообитанията са предимно бедни и каменливи. Химичният състав на растението естествено го предпазва от пашата. В горите на община Правец, особено на местата с по-рехав склоп е формиран подлес от храсти, повечето от които са лечебни растения. Плодовете на **дряна** (Cornus mas) съдържат глюкозиди, плодови киселини, витамини и други полезни вещества. Плодоноси рядко. Обикновено в подлесни съобщества с него се среща и **червения глог** (Crataegus monogina). Плодоноси предимно на откритите места и по периферията на гората и е по-продуктивен от дряна. По краищата на горските комплекси са се развили гъсти храсталаци от **смрика**. Районът е благоприятен за развитието на вида и обикновено цъфтежът и плодоносенето му са много обилни.

Шипката (Rosa canina) се среща често заедно със смриката. Разпространена е повсеместно както сред подлеса, така и по голите площи. Тя е доста устойчив вид и може да се срещне както на много бедни месторастения и скални терени, така и върху дълбоки плодородни почви. Обилно плодоноси като плодовете й са особено ценни с голямото си съдържание на витамин С. **Къпините** трудно виреят под склона на насажденията, но много бързо се развиват и разпространяват, когато намерят благоприятни условия. Срещат се в сечищата или сред младите насаждения и култури, покрай горските пътища и бързо заемат тези от тях, които не се използват. Коренищата и листата им са в достатъчни количества, където ги има, но районът е доста сух, което

намалява плодоносенето и често плодовете изобщо не могат да узреят. Единично в смесени храстови формации се среща **брадавичест чашкодрян** (Euonymus verrucosus), а из влажните и сенчести места покрай жилища и огради **– кучешкото грозде** (Solanum nigrum). На места по единични възрастни дървета или във възрастни насаждения се среща паразитния вид **черен имел** (Loranthus europaeus). Количеството му е ограничено и е трудно за добив. Увеличеното му разпространение през последните години засилва опасността от влошаване санитарното състояние на горите. В някои части на общината в състава на храстовите формации, около по-големите дерета, край пътищата и по поляните се срещат представители на семейство Бъзови (Caprifoliaceae). Това са храстовидния **черен бъз** (Sambucsus nigra) и **тревистия бъз** (Sambucsus ebulus), като последния се среща много по-често. С лечебна цел се използва почти всичко от тези растения - цветовете, плодовете, листата, корите и корените. Те съдържат етерични масла, органични киселини, дъбилни вещества, витамини А и С, танини, захари и други. В големи количества някои от тези вещества са отровни. Макар и по-рядко, най-вече в близост до водните течения, под склопа на насажденията се среща **обикновената леска** (Corylus avellana). Освен дървесни и храстови видове в медицината се използват и някои паразитни растения и лиани. Такъв например е **бръшлянът** (Hedera helix), който се среща в дъбовите гори на по-свежи и влажни места. Бръшлянът покрива свободната от растителност повърхност и с помощта на адвентивните си корени се увива около стволовете на дърветата.

Много ценни билки са и някои тревисти растения, които се срещат в района.

Списък на лечебните растения в района на община Правец, според Хорологичния атлас на лечебните растения в Република България:

- Жълта тинтява - Gentiana lutea L.;
- Петниста тинтява - Gentiana punctata;
- Шапиче – Alchemilla vulgaris;
- Балканска пищялка - Angelica pancicii Vangas;
- Мечо грозде - Arctostaphylos uva - ursi (L) Spreng;
- Жълт равнец - Achillea clypeolata Sibth. et Sm;
- Чувен - Chenopodium bonus - henricus L.;
- Брястолистно орехче - Filipendula ulmaria (L) axim;
- Мъждрян - Fraxinus ornus L.;
- Синя тинтява - Gentiana cruciata L.;
- Сибирска хвойна - Juniperus sibirica Burgsd;
- Широколистен живовляк - Plantago major L.;
- Крилатолистна иглика - Primula elatior (L.);
- Чемерика - Veratrum album L.;
- Бял пелин - Artemisia alba Turra;
- Жаблек - Galega officinalis;
- Багрилна жълтуга - Genista tinctoria L. s. Str;
- Горска тинтява - Gentiana asclepiadea L.;

- Обикновена шипка - Rosa canina L. s. L;
- Бял равнец - Achillea millefolium L. s. str.;
- Черна елша - Alnus glutinosa (L.) Gaertn;
- Лечебна ружа - Althaea officinalis L.;
- Горска пищялка - Angelica sylvestris L. Anthemis Tinctoria;
- Багрилно подрумче - Anthemis tinctoria;
- Обикновен пелин - Artemisia absinthium L.;
- Копитник - Asarum europaeum L.;
- Клинавче - Astragalus glycyphyllos L.;
- Лудо биле - Atropa bella donna L.;
- Кисел трън - Berbaris vulgaris;
- Ранилист - Betonica officinalis L.;
- Бяла бреза - Betula pendula Roth.;
- Кървавиче - Bistorta majr S. P. Gray;
- Дива тиква - Bryonia alba L.;
- Решетка - Carlina acanthifolia All;
- Исландски лишей - Cetraria islandica (L.) Ach.;
- Синя жлъчка - Cichorium intybus L.;
- Обикновен повет - Clematis vitalba L.;
- Обикновен дрян - Cornus mas. L.;
- Обикновена леска - Corylus avellana L.;
- Смрадлика - Cotinus coggygria Scop.;
- Обикновен глог - Crataegus monogyna Jacg.;
- Кукувича прежда - Cuscuta europaea L.;
- Мъжка папрат - Dryopteris filix mas. (L.) Schott;
- Полски хвощ - Eguisetum arvense L.;
- Очанка - Euphrasia - species Diversa;
- Ливадно орехче - Filipendula vulgaris Moench;
- Горска ягода - Fragaria vesca L. s. l.;
- Елшовиден зърнастец - Frangula alnus Mill;
- Бударица - Galeopsis tetrachit L.;
- Лазаркиня - Galium odoratum (L.) Seop.;
- Еньовче - Galium verum L.;
- Обикновен здравец - Geranium macrorrhizum L.;
- Зловонен здравец - Geranium robertianum L.;
- Кръвен здравец - Geranium sanguineum L.;
- Градско омайниче - Geum urbanum L.;
- Кукуряк - Helleborus odorus w. et. K.;
- Влакнесто изсипливче - Herniaria hirsuta L.;
- Румянка - Hieracium pilosella L. (1000 - 1950 м н.в.);

- Жълт кантарион - Hypericum perforatum L.;
- Обикновена хвоина - Juniperus communis L.;
- Луличка - Linaria vulgaris Mill.;
- Пчелинок - Marrubium vulgare L.;
- Лечебна комунига - Melilotus officinalis (L.);
- Обикновена мента - Mentha spicata;
- Петочарка - Nasturtium officinaels R. Br.;
- Обикновен гръмотрън - Ononis arvensis L.;
- Обикновен риган - Origanum vulgare L. ssp. vulgara;
- Пипериче - Persicoria hydrapiper (L.) Opiz;
- Теснолистен живовляк - Poantago lanceolata L.;
- Голяма телчарка - Poligala major s. L.;
- Сладка папрат - Polypodium vulgare L.;
- Трепетлика - Populus tremula L.;
- Горско прозорче - Potentilla erecta (L.) Rduschel;
- Пълзящо прозорче - Potentila reptans L.;
- Лечебна иглика - Primula veris L.;
- Орлова папрат - Pteridium aguilinum (L.) Kuhn;
- Зърника - Rhamnus catharticus L.;
- Малина - Rubus idaeus L.;
- Обикновен киселец - Rumex acetosa L.;
- Козя брада - Rumex acetosella L.;
- Бяла върба - Salix alba L.;
- Ракита - Salix purpurea L.;
- Черен бъз - Sambucus nigra L.;
- Лечебно сапунче - Saponaria officinalis L.;
- Живениче - Scrophularia nodosa L.;
- Червено кучешко грозде - Solanum dulcamara L.;
- Черно кучешко грозде - Solanum nigra L.;
- Офика - Surbus aucuparia L.;
- Вратига - Tanacetum vulgare L.;
- Едролистна липа - Tilia grandifolia Ehrh.;
- Подбел - Tussilago farfara L.;
- Черна боровинка - Vaccinium myrtillus L.;
- Червена боровинка - Vaccinium vitis - idaea L.;
- Върбинка - Verbana officinalis L.;
- Великденче - Veronica officinalis L.;
- Миризлива теменуга - Viola odorata L.;
- Бял имел - Viscum album L.;
- Маточина - Melissa officinalis L.;

- Горски енчец - Solidago virgaurea;
- Висок лопен - Verbascum thapsiforme;
- Мащерка - Thymus vulgaris;
- Коприва - Urtica dioica;
- Лайка - Matricaria;
- Къпина - Rubus.

III. Анализ на дейностите за опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване

Ползването на лечебните растения и техните ресурси включва:

1/ събирането на билки от диворастящи и култивирани лечебни растения;

2/ придобиването на билки за първична обработка или преработка;

3/ събирането на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения на територията на община Правец се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения и настоящата програма.

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на позволително за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения. Позволително не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти - общинска собственост. Позволително не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината. Позволителното задължително придружава събраните билки до и в билкозаготвителния пункт и складовете към него.

Съгласно чл. 22 от Закона за лечебните растения позволително за ползване на лечебните растения се издава от:

1. директора на държавното горско стопанство или на държавното ловно стопанство в определения им териториален обхват - когато ползването е от горски територии - държавна собственост, както и за такива, предоставени им за управление въз основа на договор - след заплащане на такса в държавното горско стопанство или в държавното ловно стопанство;

2. кмета на общината, когато ползването е от:

а) земеделски земи от поземления фонд и такива, включени в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината;

б) територии в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;

в) земеделски земи от поземления фонд - частна собственост; позволително се издава на собственика/арендатора или упълномощено от него лице, без заплащане на

такса с възможност за преотстъпването му на трети лица - възмездно или безвъзмездно, при свободно договаряне;

3. лице с висше лесовъдско образование, оправомощено от кмета на съответната община и регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии - общинска собственост, след заплащане на такса в общината, както и за такива, предоставени на общината за управление въз основа на договор;

4. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горски територии, за което горско сдружение е сключило договор;

5. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии извън посочените в т. 1 и 5, за които собственикът има сключен договор за конкретния имот.

РИОСВ – София осъществява контрол върху издадените позволителни за ползване на лечебните растения.

Съгласно чл. 24, ал. 1 от Закона за лечебните растения таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - държавна собственост, се определят с тарифа, одобрена от Министерския съвет. Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от съответните общински съвети в размер не по-голям от размера на таксите по ал. 1.

Таксите постъпват в бюджета на общината и се изразходват за: плановите документи; дейности по поддържането и възстановяването на лечебни растения и техните находища; научни изследвания и наблюдение на лечебните растения; изграждане и поддържане на специализираните: карта, регистър и информационна система за лечебните растения; култивиране и преработка на лечебните растения; обучение, издаване на образователни материали, провеждане на конференции по лечебни растения; други дейности, свързани с управлението и контрола по Закона за лечебните растения.

Съгласно Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, предоставяни от Община Правец е определена такса за издаване на позволително по чл. 22 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) за ползване на лечебни растения от земи, води и водни обекти общинска собственост в размер на 3.00 лв, както и са определени такси за ползване на лечебни растения от земи, гори, води, водни обекти и териториите в строителни граници на населените места.

Съгласно чл. 26 от Закона за лечебните растения позволителното за ползване се издава на билкозаготвител - юридическо лице, или на физическо лице, което събира билки за продажба или генетичен материал от лечебни растения, и определя:

1. вида на ползването;
2. разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части;
3. района или конкретното находище;
4. начина на ползване;
5. срока на ползване;

6. други условия, свързани с опазване на находището;

7. лицата, извършващи ползването, ако те са различни от титуляря на позволителното.

Когато позволителното е издадено на билкозаготвител - юридическо лице, в него поименно се записват физическите лица, с които той организира събирането; броят на тези лица не може да бъде по-голям от 20 души.

Позволителното се издава преди осъществяване на ползването.

Билкозаготвителят е длъжен:

1. да уведоми съответната регионална инспекция по околната среда и водите за организираните от него билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях;

2. да изкупува само билки, за които е издадено позволително от компетентните за това органи или удостоверение за култивиране;

3. да съхранява позволителните и/или удостоверенията по т. 2 в срок до 31 март на следващата календарна година;

4. да води книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в регионалната инспекция по околната среда и водите;

5. да осигурява достъп на контролните органи по Закона за лечебните растения за проверка на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;

6. до 20 януари да представя в съответната регионална инспекция по околната среда и водите обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки и техния произход по позволително, както и за складовите наличности.

При издаване на позволителните са спазени следните условия:

✓ Период за ползване: Листа – преди цъфтеж. Цветове – в началото на цъфтежа или при пълен цъфтеж;

✓ Начин на ползване: Листа – чрез отрязване на целите облистени стъбла и последващо отделяне на листата. Цветове – чрез откъсване или отрязване на целите съцветия;

✓ Препоръчителни инструменти: режещи инструменти (ножици, сърп, нож) - да бъдат без ръжда по режещите повърхности;

✓ Изисквания за опазване на находището: да не се допуска увреждане на други части на растенията и други растения. Да не се чупят и кършат безразборно клоните на дърветата.

Ползвателят на позволителното за ползване на лечебни растения е длъжен:

✓ Да не допуска ползване на лечебните растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;

✓ Да не допуска ползване на защитени от закона лечебни растения;

✓ Да почиства прилежащите територии след приключване на ползването;

✓ След изтичането на посочените в позволителното срокове да не се разпорежда с останалите недобити лечебни растения, които заедно със заплатените такси остават за общината;

✓ При извършване на ползването да носи винаги в себе си разрешителното.

Когато билките са добити от култивирани насаждения, според нормативните изисквания те се придружават от удостоверения, за които все още няма утвърдена законова форма. Тези удостоверения се издават от Кмета на общината след проверки, които установяват дали количеството на добитите билки отговаря на площта на култивираните насаждения - така може да се прецени, дали не са използвани билки от естествени находища, което е важно за тези лечебните растения, които са защитени или са под специален режим на опазване и ползване.

Съгласно Заповед № РД-56/01.02.2018 г. на Министъра на околната среда и водите на основание на чл. 10, ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения са определени допустими за събиране от естествените находища, извън територията на националните паркове, количества от следните видове билки: Божур червен *(Paeonia peregrina Mill.)*, Зърнастец елшовиден *(Frangula alnus Mill.)*, Иглика лечебна *(Primula veris L.)*, Катарника, Пелин бял *(Artemisia alba Turra)*, Лазаркиня, Еньовче ароматно *(Galium odoratum (L.) Scop.)*, Лудо биле, Старо биле *(Atropa belladonna L.)*, Ранилист лечебен *(Betonica officinalis L.)*, Решетка безстъблена *(Carlina acanthifolia All.)*, Тлъстига лютива, Жълто прозориче *(Sedum acre L.)*, Трън кисел *(Berberis vulgaris L.)*, Шапиче *(Alchemilla vulgaris complex)*.

Със заповедта на Министъра на околната среда и водите се забранява събирането в националните паркове на горепосочените видове лечебни растения. Забранява се и разпределението на билки от горепосочените видове лечебни растения на билкозаготовителни пунктове, които не отговарят на изискванията на Наредба №5 от 19.07.2004 г. на МЗ, обн. ДВ, бр. 85 от 28.09.2004 г.

На територията на цялата страна е забранено събирането на билки от следните видове лечебни растения от естествените им находища: Бенедиктински трън, пресечка *(Chicus benedictus L.)*, Волски език *(Phyllitis scolopendrium (L.) Newm.)*, Горицвет пролетен *(Adonis vernalis L.)*, Дилянка лечебна, валериана *(Valeriana officinalis L.)*, Залист бодлив *(Ruscus aculeatus L.)*, Изтравниче, страшниче *(Asplenium trichomanes L.)*, Исландски лишей *(Cetraria islandica (L.) Ach.)*, Исоп лечебен *(Hyssopus officinalisL. ssp.aristatus)*, Какула едроцветна *(Salvia tomentosa Mill.)*, Копитник *(Asarum europaeum L.)*, Мечо грозде *(Arctostaphyllos uva-ursi (L.) Spreng)*, Момина сълза *(Convallaria majalis L.)*, Оман бял *(Inula helenium L.)*, Папаронка жълта, жълт мак *(Glaucinum Flavum Crantz)*, Пелин сантонитов *(Artemisia santonicum L.)*, Пиренски/Мурсалски/Алиботушки чай *(Sideritis scaedica Grisb.)*, Пищялка панчичева *(Angelica pancici Vand)*, Плаун бухалковиден *(Lycopodium clavatum L.)*, Риган бял *(Origanum vulgare L. Ssp. Hirtum (Link) letswaart)*, Ружа лечебна *(Althaea officinalis L.)*, Салеп *(Orchis sp. diversa)*, Смил жълт *(Helichrysum arenarium (L.) Moech.)*, Хуперция иглолистна, плаун обикновен *(Huperziainundata (L.) Bernh = L.selago)*, Цистозира *(Cystoseira barbata (Good et Vood) Ag.)*.

Посочените в заповедта на Министъра на околната среда и водите ограничения и забрани не се отнасят за количествата билки, събирани за лични нужди.[1]

Под режим на опазване и регулирано ползване от природата са лечебни растения, посочени в приложение № 4 на Закона за опазване на биологичното разнообразие:

1. Бодлив залист, рускус *(Ruscus aculeatus)*
2. Подезичен залист, миши трън *(Ruscus hipoglossum)*
3. Момкова сълза *(Polygonatum officinale)*
4. Блатно кокиче *(Leucojum aestivum)*
5. Иглика *(Primula vulgaris)*
6. Червен божур *(Peonia peregrina)*
7. Есенен минзухар *(Crocus pallasii)*
8. Лечебна зайча сянка (*Asparagus officinalis)*
9. Залист бодлив *(Ruscus aculeatus)*
10. Синчец обикновен *(Scilla bifolia)*

Традиционни видове лечебни растения, подложени на ползване:

1. Горска ягода *(Fragaria vesca)*
2. Червен кантарион *(Centaurium erythrea)*
3. Мащерка *(Thymus)*
4. Подъбиче *(Thorncroftia Thuspeinanta)*

IV. Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване.

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Като основна причина за намаляване на лечебните растения е тяхната свръх експлоатация, неправилно събиране, липсата на период на възстановяване на популациите, прекомерната паша на едър и дребен добитък и др.

Опазването на лечебните растения е отговорност както на местните власти, издаващи позволителни и осъществяващи контрол, така и на ползвателите.

[1]Съгласно Закона за лечебните растения **билки за лични нужди** са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва: корени, коренища, луковици или грудки - до 1 кг; стръкове - до 2 кг; листа - до 1 кг; кори - до 0,5 кг; цветове - до 0,5 кг; семена - до 0,1 кг; плодове - до 10 кг; пъпки - до 0,5 кг; талус - до 1 кг.

Поради тази причина за изпълнение целите на ПООС 2021-2027 г. ще бъдат предприети следните мерки:

- Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- Запознаване на жителите на общината чрез кметовете на кметства със заповедите на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по нейното изпълнение;
- Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности;
- Предоставяне на собствениците и ползвателите на земеделски земи на наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения в общината;
- Даване на указания, относно начина на ползване на лечебните растения на територията на община Правец, както и правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, регламентирани с наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;
- Приемане на образци от Общински съвет за удостоверения съгласно Закона за лечебните растения;
- Извършване на постоянни проверки на място (пунктове, пазари) за спазване на условията, посочени в позволителните за ползване на лечебни растения;
- Определяне на режим за ползване на находищата при наличие на увреждане на същите;
- Предписания към собствениците на земи, гори, води или водни обекти, около които има находища на лечебни растения, недопускане увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове;
- Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие, както и в нарушение на наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;
- Участие на обществеността по вземането на решения, във връзка с опазването на лечебните растения на територията на общината;
- Недопускане на палене на стърнища и предотвратяване на горски пожари.

V. Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях

На територията на община Правец се намират защитени зони и защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии.

Защитената зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000374 „Бебреш“ следва поречията на реките Малки Искър и Бебреш и е обособена за опазване местообитанията на различни животински видове, вкл. множество риби, земноводни, бозайници, безгръбначни и прилепи. В общ план фауната е представена от характерните видове за Предбалкана и северните склонове на Стара планина – дива коза, сърна, дива свиня, елен, лисица, заек, язовец, белка, чучулиги, синигери, сива врана, сврака, орел и др.

Защитената местност „Висока могила“ и природната забележителност „Скално образувание Котлите“ също попадат на територията на общината.

Опазването на лечебните растения, находящи се в тези територии и зони, се извършва съобразно разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие, Закона за лечебните растения, както и заповедите на МОСВ.

Предвид факта, че на територията на община Правец се намират няколко защитени зони и не се наблюдава сериозен натиск върху лечебните растения, не се предвижда избор на нови защитени територии, с цел устойчиво им ползване.

VI. Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен

В Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, предоставяни от Община Правец, както и приложенията към нея, са определени начините за земеползване и издаване на позволително за ползване на лечебни растения, лицата, на които се издават, както и таксите, които се заплащат за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост.

Към настоящия момент няма предложения за тяхната актуализация и е целесъобразно тази информация да остане в настоящата Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, предоставяни от Общината.